

29 november 2016

Werkgroep Pharmacomprotocollen

1. Opening en mededelingen

- Beate Balkestein is per 1 november in dienst bij Health Base als praktijkapotheker voor de Pharmacom protocollen. Zij werkt 1 dag per week voor Health Base
- 19 november zijn Loes en Gerianne naar het Optima Farma symposium geweest om de protocollen en de GIP te promoten. We hebben erg enthousiaste reacties gehad en verbaasde reacties omdat de protocollen nog steeds erg onbekend zijn.

2. Actielijst RCZP

Actiepunt	status
Uitzetten zorgprotocollen voor Pharmacom Classic op 31 december 2016	In de loop van 2017
Toevoegen zelfzorgstandaard Diarree: <ul style="list-style-type: none"> - Sorbitol en xylitol - Tabel en helptekst wijzigen bij geneesmiddelen	zie agenda
Toevoegen zelfzorg standaard menstruatie: <ul style="list-style-type: none"> - Vraag PMS - Ziektebeelden/geneesmiddelen toevoegen	zie agenda
Toevoegen/wijzigen alle protocollen: <ul style="list-style-type: none"> - "kans op zwangerschap maximaal tot 50 jaar vragen - Volgorde bij hoofdstuk "advies" wijzigen. - GIP meegegeven en geneesmiddel ingevoerd in systeem toevoegen onder "tot slot"	Met herziening protocollen (zomer 2017)
Verwijderen uitstel menstruatie: <ul style="list-style-type: none"> - Cerazette verwijderen	Zie agenda
Op agenda van 29 november plaatsen: <ul style="list-style-type: none"> - Antwoorden van de KNMP - Advies (zelfzorg) maagklachten - Uitstel menstruatie	Zie agenda

3. Zelfzorgprotocollen

A. Vraag en antwoord aan KNMP

Er zijn aan de KNMP een aantal vragen gesteld over het protocol 'Diarree'.

- Blz. 75 (standaarden voor zelfzorg):
tekst: Het is belangrijk te informeren naar voedsel dat de diarree kan hebben veroorzaakt en ook of andere familieleden of vrienden last hebben dezelfde verschijnselen, aangezien acute diarree vaak het gevolg is van een infectie.

Vraag SHB:

Wat is het doel van dit gegeven en vervolgactie van deze zin voor de assistente?

Antwoord KNMP:

Als er sprake is van voedselvergiftiging en de bron kan worden opgespoord, dan kan worden voorkomen dat men weer van het besmette voedsel eet. Deze zin zal ik ook ter verduidelijking in de zelfzorgstandaard opnemen.

- Blz. 76
tekst: Als de klant medicijnen voor diabetes heeft, waarschuw dan dat diarree de bloedglucosespiegel kan ontregelen.
Vraag SHB:
Wat wordt hiermee bedoeld? Betekent dat de patiënt meer kans heeft op hypoglykemie en/of hyperglykemie? Zo ja wat zijn de achterliggende mechanismen.
Antwoord KNMP:
het kan in principe beide kanten op, omdat zowel voedsel en vocht als eventueel ingenomen (diabetes)medicatie minder goed worden opgenomen. Het is niet precies te zeggen in welke mate en welke kant het op gaat, dat verschilt per geval.
Actie SHB: het is toegevoegd in het protocol.

RCZP: akkoord met de wijzigingen in het protocol

B. Advies (zelfzorg) menstruatieklachten

Punten uit het vorig overleg zijn verwerkt.

PMS

De volgende vraag is toegevoegd aan het protocol

Klachten paar dagen tot 2 weken vooraf menstruatie (ja/nee)

Helptekst:

Premenstrueel Syndroom (PMS)

De laatste 2 weken van de cyclus staan onder invloed van zowel progestagenen als oestrogenen. Ten gevolge van lichamelijke en emotionele veranderingen hebben vrouwen klachten enkele dagen tot 2 weken voorafgaande aan de menstruatie.

Verwijs de patiënte door naar de huisarts.

Vraag SHB: De helptekst die nu in het protocol staat is veranderd naar de tekst hierboven. Wordt volgens jullie op deze manier de PMS goed weergegeven?

Antwoord RCZP: akkoord

Medicatie

De volgende vragen zijn toegevoegd aan het protocol

Patiënte heeft een aandoening: (tabel vraag)

Diabetes

Problemen met schildklier

Ernstige infectie

Geen van bovenstaande

Helpteksten (afhankelijk van keuze):

DIABETES

Bij ontregelde diabetes is de menstruatie ook vaak ontregeld. Als de patiënte een glucosemeter heeft en veel wisselende waardes heeft zou dat de oorzaak kunnen zijn van de menstruatieklachten.

SCHILDKLIERPROBLEMEN

Menstruatieklachten kunnen voorkomen bij schildklierproblemen. Heeft de patiënte naast menstruatieklachten nog andere klachten die wijzen op een ontregeling van de schildklierhormonen.

ERNSTIGE INFECTIE

Bij infecties zoals tuberculose of de ziekte van Pfeiffer kan de menstruatie wegblijven.

Gebruikt patiënte corticosteroiden: (Ja/Nee)

Vraag SHB: de aandoeningen zijn onderverdeeld in drie groepen en niet specifiek op geneesmiddel. Omdat dit voor de assistente eenvoudiger uit te vragen is dan de medicatie die de patiënte gebruikt voor de aandoening.

Daarnaast kunnen NSAID's aanleiding geven tot onregelmatige menstruatie, bij hoofdstuk (A) Actie ondernomen wordt in het vraagteken weergegeven: Verwijs door naar de huisarts als de pijn na 1 of 2 dagen medicatie (paracetamol of NSAID), in voldoende hoge dosering, slecht te verdragen blijft. Met ons voorstel hierboven denken wij dat we op deze manier de tekst in het boek goed verwoorden in het protocol. Hoe kijken jullie aan tegen het voorstel?

Antwoord RCZP:

- Vraag over aandoeningen is akkoord, alleen in de helptekst bij schildklierproblemen staat een vraag en het is onduidelijk wat hiermee gedaan moet worden. Voorstel om de helptekst aan te passen.
- De RCZP vindt dat chronische gebruik NSAID's niet goed geborgd is. Het voorstel is de vraag of de patiënte corticosteroiden gebruikt uitbreiden met chronische gebruik van NSAID's.

Wanneer er chronisch NSAID's gebruikt worden zal de eerste keus paracetamol zijn, net als bij corticosteroiden. Op deze manier wordt het chronisch gebruik van de NSAID's geborgd.

C. Advies (zelfzorg) diarree

De punten uit het vorige verslag zijn doorgevoerd in het protocol.

Aangepaste vragen

Bij 3 jaar en ouder:

Onder Hoelang

Heeft patiënt het volgende gegeten: (tabelvraag)

- Zoetstoffen (zoals lightproducten)
- Veel suiker
- Cafeïne (zoals koffie)
- Geen van deze producten

Wanneer 1 van de voedingsmiddelen wordt gekozen wordt het advies gegeven om het gebruik hiervan te verminderen.

Helptekst (aangepast aan voedingsmiddel):

Diarree kan veroorzaakt worden door een verkeerd en veranderend voedingspatroon. Gebruik van veel suiker kan diarree veroorzaken. Verminder daarom de inname van suiker.

Antwoord RCZP: akkoord

Bij 0 tot 2 jaar:

Onder Hoelang

Krijgt het kind o.a. veel appelsap/fruit: (ja/nee)

Helptekst

In appelsap en fruit zit fructose. Peuters kunnen fructose minder goed afbreken. Waardoor diarree kan ontstaan.

Ook zoetstoffen of veel suiker kunnen diarree veroorzaken.

Antwoord RCZP: akkoord

Onder Medicatie

Er wordt eerst gevraagd of er lithium wordt gebruikt: i.v.m. kans op intoxicatie

Vervolgens wordt er gevraagd of er medicatie voor diabetes wordt gebruikt: vim ontregeling van bloedglucosespiegel bij diarree.

Daarna wordt er gevraagd of er andere geneesmiddelen worden gebruikt.

Wanneer dit met 'ja' beantwoord wordt worden alle geneesmiddelgroepen in 1 tabel getoond.

In de achtergrond wordt het onderstaande veld getoond:

<p>- ANTI-EPILEPTICA <i>Barbituraten</i> (oa fenobarbital, primidon) <i>Overige anti-epileptica</i> (oa brivaracetam, carbamazepine, gabapentine) - ANTIBIOTICA (oa cotrimoxazol, doxycycline, gentamicine) - Colchicine - Digoxine (lanoxin) - LAXANTIA (oa bisacodyl, lactulose, psyllium) - MAGNESIUMZOUTEN (oa magnesiumoxide, magnesiumsulfaat) - Metformine - Methotrexaat - Misoprostol - ONCOLYTICA - Theofylline - Tipranavir - Valproninezuur</p>

Vraag SHB: Zijn jullie het eens met de aanpassingen?

Antwoord RCZP:

- De achtergrond info met opnoemen geneesmiddelen aanpassen: geen opsommingsstreepjes, geneesmiddelgroepen in hoofdletters (dik gedrukt), 1 geneesmiddel gewone letters (dikgedrukt). Achter geneesmiddelgroepen tussenhaakjes o.a. en dan 2 voorbeelden).

D. Advies (zelfzorg) maagklachten

De wijzigingen n.a.v. het vorige overleg zijn doorgevoerd.

Onder Medicatie

Als eerste keus wordt Algedraat/magnesiumzout geadviseerd. Maar deze zouten hebben veel IA.

Vraag SHB: Zou het mogelijk zijn om de middelen die interacties geven te clusteren? Het weergeven van alle stofnamen van middelen die een interactie geven (zoals nu het geval is) zal de assistente waarschijnlijk niet helpen. Daarnaast is er een grote kans dat we niet volledig zijn.

Antwoord RCZP: Eens dat het opsommen van middelen hier waarschijnlijk niet het gewenste effect heeft. De boodschap zou moeten zijn dat er medicatiebewaking uitgevoerd moet worden. Voorstel om de interacties hier net zo op te nemen als bij NSAID's met een algemene zin. Daarbij uitleggen dat het een interactie heeft met veel middelen door complexvorming.

E. Advies (zelfzorg) obstipatie

Dit protocol is op dit moment nog niet beschikbaar in Pharmacom. Maar we willen jullie alvast advies vragen over een aantal dingen.

(H) Hoelang

Zelfzorgstandaard p 192-193:

Onder het kopje hoe lang wordt in de meeste protocollen gevraagd hoe lang er al klachten zijn. Maar bij het protocol obstipatie lopen we dan tegen de vraag aan wat we met deze informatie kunnen.

Zo wordt er in de zelfzorgstandaard aangegeven dat veel mensen vaak weken of maanden wachten tot ze advies komen vragen. Maar tegelijkertijd wordt er ook geadviseerd om bij een verandering die 2 weken of langer bestaat de patiënt door te verwijzen naar de huisarts. In dat geval zou je iedere patiënt die een aantal weken of maanden wacht met het vragen van advies doorverwijzen naar de huisarts. Dat lijkt ons niet de bedoeling van de zelfzorgstandaard.

Later in het hoofdstuk wordt er geadviseerd om een patiënt naar de arts door te verwijzen wanneer het ontlastingspatroon verandert terwijl de leefstijl gelijk is gebleven.

Vraag SHB: Voorstel eerst vragen naar verandering in leefstijl. Wanneer deze er niet zijn, willen we vragen hoe lang de klachten duren. Is dit langer dan 2 weken dan zouden we de patiënt naar de huisarts verwijzen.

Antwoord RCZP:

Akkoord vraag leefstijl gevolgd door vraag hoe lang er al klachten zijn. Dit geldt waarschijnlijk ook voor het protocol maagklachten. Dit nakijken.

(M) Medicatie

Zelfzorgstandaard p 192-193:

De zelfzorgstandaard geeft aan dat een patiënt naar de huisarts verwezen moet worden wanneer hij een medicijn gebruikt dat obstipatie veroorzaakt.

Maar de groep medicijnen die obstipatie als bijwerking hebben is zo groot dat er hierdoor heel veel patiënten naar de huisarts verwezen worden. Terwijl er een redelijke kans is dat de obstipatie een andere oorzaak heeft (bijv. andere leefstijl).

Vraag SHB:

Onder Medicatie: Voorstel vragen of de patiënt medicatie gebruikt. En als dit zo is te overleggen met de apotheker of het nodig is de patiënt door te verwijzen naar de huisarts.

Antwoord RCZP:

Vraag onder medicatie aanpassen: Apart vragen naar gebruik van opiaten. Wanneer deze gebruikt worden advies om laxans toe te voegen (zoals ook in RI wordt geadviseerd). Daarna vragen naar gebruik medicatie die obstipatie als bijwerking heeft. In de helptekst benoemen dat veel middelen obstipatie als bijwerking hebben, voorbeelden noemen zoals in de Zelfzorgstandaard. Advies blijft hetzelfde als bij geen gebruik van deze middelen nl leefstijl aanpassingen evt. kortdurend medicatie. Mocht dat niet helpen dan na 2 weken naar de huisarts.

F. Overige zelfzorgprotocollen

De protocollen 'Verkoudheid, griep en hoest' en 'Spierpijn, gewrichtspijn en kneuzing' zijn in ontwikkeling.

De zelfzorgstandaard Stoppen met roken heeft een heel andere opbouw. Daarnaast wordt begeleiding vaak gedaan vanuit een POH'er omdat het dan vergoed wordt.

Vraag SHB: Kunnen we met dit protocol wachten tot de herziening van de zelfzorgstandaarden in 2017. Om te zien hoe de KNMP dit dan opbouwt?

Antwoord RCZP: akkoord, wachten op de herziening van het boek. Daarna wel graag een protocol.

4. Uitstel menstruatie

De lay-out van dit protocol is aangepast. Het ziet er qua lat-out hetzelfde uit als het protocol 'pil vergeten'.

Bij de minipil (Cerazette) wordt er in het protocol nu verwezen naar de huisarts voor een eenfase pil. Tijdens de vorige vergadering werd geopperd om deze pil uit het protocol te verwijderen omdat sommige vrouwen helemaal geen onttrekkingsbloeding meer hebben tijdens het gebruik van deze pil en omdat het niet mogelijk is om met de minipil de menstruatie uit te stellen.

Vraag SHB: Ons voorstel zou zijn om de minipil te handhaven in dit protocol. Wanneer er een patiënte die dit gebruikt voor advies komt is het handig als het wel in het protocol staat. Het is inderdaad waar dat de menstruatie niet uitgesteld kan worden met de minipil. Vandaar het advies om naar de huisarts te gaan voor een andere pil. In de helptekst wordt nu specifiek de eenfase pil geadviseerd dit zouden we eruit kunnen laten.

Antwoord RCZP: akkoord behouden van de minipil in het protocol. De helptekst vereenvoudigen.

5. Meldingen

A. Melding advies morning-afterpil

Bij het invullen van het protocol in Pharmacom: advies morning-afterpil wordt er niet gevraagd naar medicatie tegen epilepsie, tuberculose of hiv. In het aangepaste advies van het CBG wordt aangeraden om bij deze middelen een koperspiraal te plaatsen of een dubbele hoeveelheid noodanticonceptie in te nemen. Wordt dit advies binnenkort in de protocollen opgenomen?

Vraag SHB: Sint-janskruid is toegevoegd aan het protocol omdat het als handverkoop beschikbaar is. We willen als advies meegeven om de morning-afterpil in te voeren in Pharmacom zodat er medicatiebewaking uitgevoerd kan worden. Daarom is ons voorstel om een element toe te voegen net zoals bij de zelfzorgstandaarden of de medicatiebewaking is uitgevoerd. Hoe kijken jullie daar tegenaan?

Antwoord RCZP: Akkoord toevoegen aan de protocollen. Bij geen gebruik van anticonceptie in het protocol. Als er wel anticonceptie wordt gebruikt in de sub-protocollen.

B. Melding protocollen chronische zorg

Er is een vraag binnen gekomen of er een protocol gemaakt kan worden voor het begeleiden van chronische zorg CVRM/DM in de apotheek. In de betreffende apotheek wordt het zorgprogramma uitgerold.

Vraag SHB: Hoe kijken jullie tegen dit soort protocollen aan?

Antwoord RCZP: Eerst uitzoeken wat deze apotheker met het zorgprogramma bedoeld zijn dit de KNMP-richtlijnen? Voor de commissie is nu lastig om te bepalen of protocollen de beste manier zijn om dit soort zorg vast te leggen. Voorstel om dit op de agenda van een volgend RCZP-overleg te zetten. Zodat de leden zich hier meer in kunnen verdiepen en van tevoren kunnen nadenken over de praktische toepasbaarheid van proactieve protocollen.

Een aantal jaar geleden heeft de RCZP hier ook naar gekeken en toen besloten hier niet mee verder te gaan. Loes zoekt deze oude documentatie op.

6. Jaarplanning

De volgende punten komen op de jaarplanning voor de protocollen module van 2017

- Herziening
  - *Zelfzorgstandaarden*
  - *Pil vergeten protocol*
  - *ZPP-protocollen (Zwangerschapspreventie)*
  - *UA-protocollen (uitsluitend apotheek)*
- Implementatie (rondom de zelfzorgstandaarden, ZPP)
- Onderhoud naar aanleiding van herzieningen KNMP/NHG
- Symposia Optima Farma

De RCZP keurt de voorgestelde jaarplanning goed.

7. Datum volgende vergadering

De volgende vergadering is op 24 januari om 19.30 gezamenlijk overleg en om 20.00 werkgroep Pharmacom.